

Kehittämisen yhteiskunnallinen ulottuvuus – sosiaaliset innovaatiot

Hannu Hämäläinen

Innovaatiorahaston johtaja, Stakes

Projektikonkareiden foorumi, STKL, Helsinki

22.10.2008

1. Murros ja haasteet – miksi tarvitsemme innovaatioita

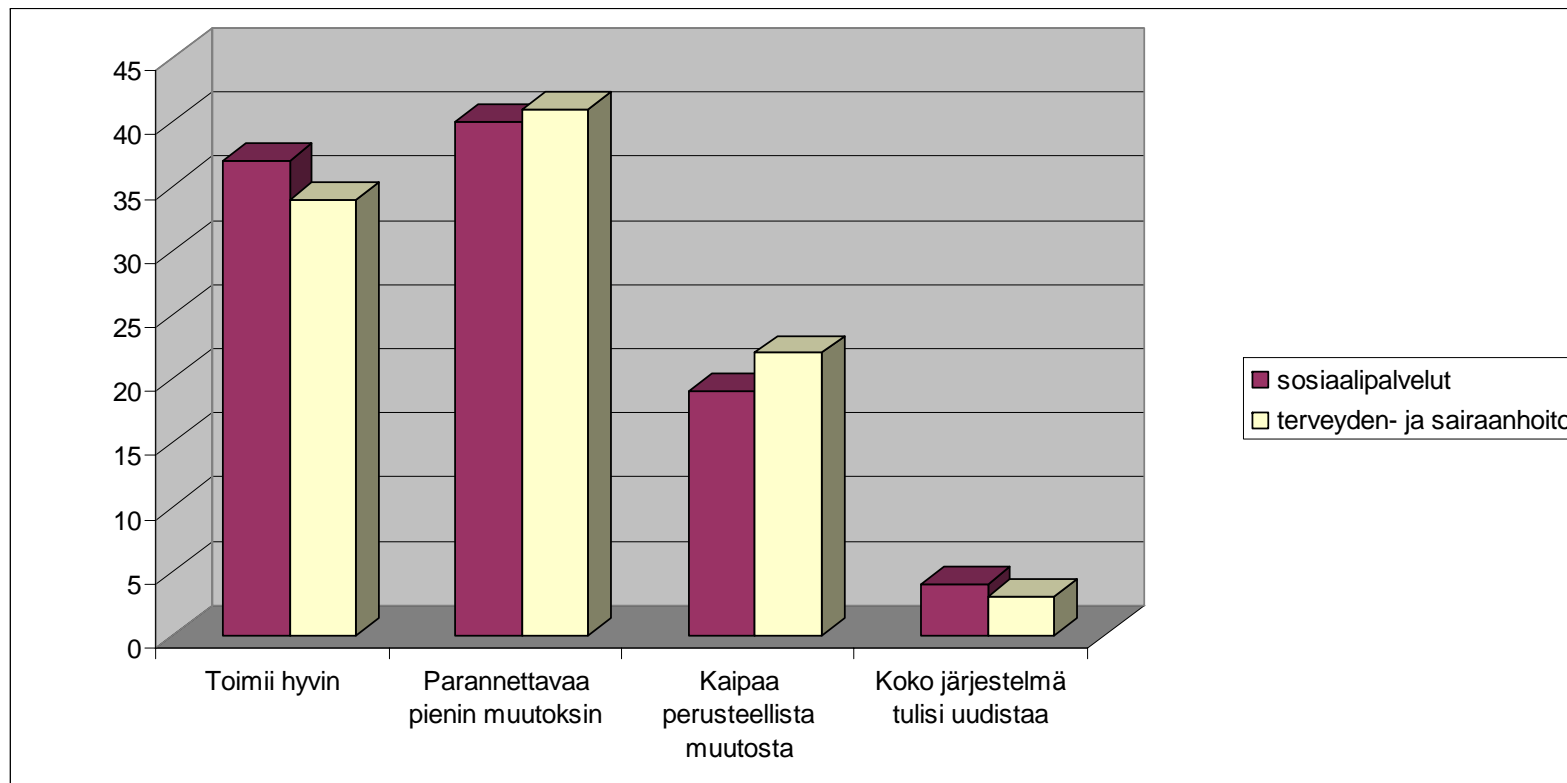
Mihin haasteisiin vastaamme

- väestörakenteen muutos
- työvoiman riittävyys ja jaksaminen
- hyvinvoinnin ja terveyden sekä palveluiden käytön eriarvo
- palveluiden saatavuus
- uudet hyvinvoinnin ja terveyden ongelmat
- tuottavuus, vaikuttavuus, laatu

Palvelujärjestelmän murros

- katse erikoispalveluista peruspalveluihin, skaalautuminen paikallisesta alueelliseen ja kansalliseen
- alueelliset mallit, yhteistoiminta-alueet, terveyspiiri, tilaajapoolit, tilaaja – tuottaja – mallit
- saumattomuus ja asiakaslähtöisyys, asiakkaan valinta
- tuottavuudesta vaikuttavuuteen ja laatuun

Väestön luottamus vahvaa sosiaali- ja terveyspalveluihin - kolmasosan mielestä toimii hyvin vaikka parannettavaakin löytyy

2. Innovaation käsitteestä

Mikä on sosiaalinen innovaatio

Sosiaalinen innovaatio on yksilön, ryhmän tai yhteisön luovan toiminnan tuloksena syntynyt uusi idea, joka johtaa lisäarvoa tuottavaan tulokseen yksilön tai yhteisön hyvinvoinnissa, terveydessä tai palvelujärjestelmässä.

Lähde: Hannu Hämäläinen: Innovaatiotoiminnalla ratkaisuja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden haasteisiin, Yhteiskuntapolitiikka 2/05,

kts. myös Vappu Taipaleen ja Hannu Hämäläisen dialogi määrittelystä kirjassa:

Kertomuksia sosiaalisista innovaatioista, Stakes, 2007.

Millaisia ovat sosiaaliset innovaatiot sosiaali- ja terveysalalla

1. **Systemisiä innovaatiota**, jotka käsittävät

-lainsäädäntöä, ohjausjärjestelmää (normit, suositukset), palvelujen ja etuuksien järjestämistä kansallisesti, alueellisesti, seudullisesti ja paikallisesti sekä niiden erilaisia järjestämistapoja ja -muotoja,

Kenelle
STM, VN,
EDK,

2. Sosiaali- ja terveydenhuollon **palveluja koskevia innovaatioita**,

jotka kehittävät esimerkiksi hoitokäytäntöjä ja hoitoprosesseja, palveluketjuja, asiakaslähtöisyyttä,

SH-piirit,
kunnat,
tuottajat

3. Yksilöiden ja väestön **hyvinvointia ja terveyttä koskevia innovaatiota**,

jotka ylläpitävät tai lisäävät yksilön toimintakykyä asumisessa, työssä, asiointissa julkisissa ja yksityisissä palveluissa, vapaa-aikana,

Järjestöt,
yritykset,
sektorit

4. Hyvinvoinnin ja terveyden **tuote- ja palvelumarkkinoita koskevia innovaatioita**,

jotka vastaavat yksilöiden hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisen tai kehittämisen tarpeeseen.

Kansalaiset
yritykset
järjestöt

Hannu
Hämäläinen

Innovaatioita kaiken ikää

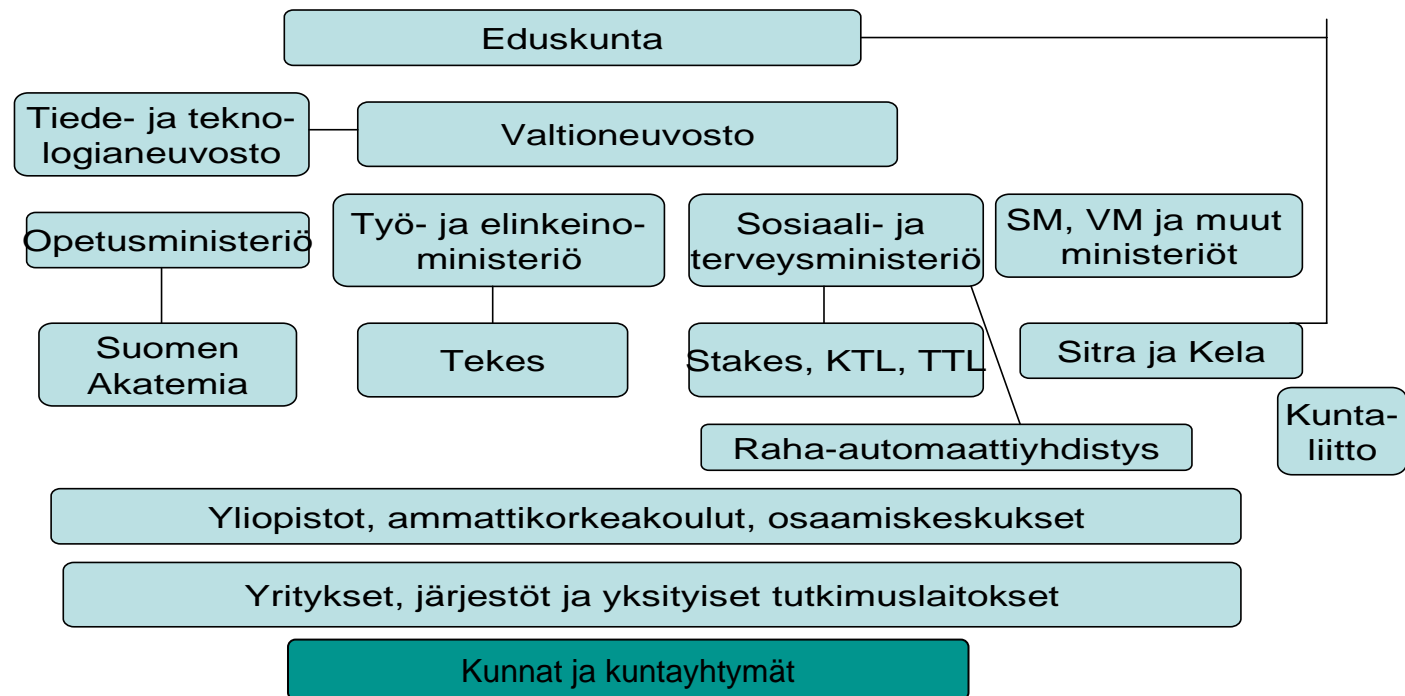
1. Koululaisten Inno-Suomi-palkinnot -
lapset ovat luovia
2. Työyhteisöt ovat innovatiivisia -
Stakesin Terve-Sos-palkintoja
vuodesta 1990
3. Ikääntyneet ovat innovatiivisia -
Martan arjen innovaatiot

Martta2.wmv

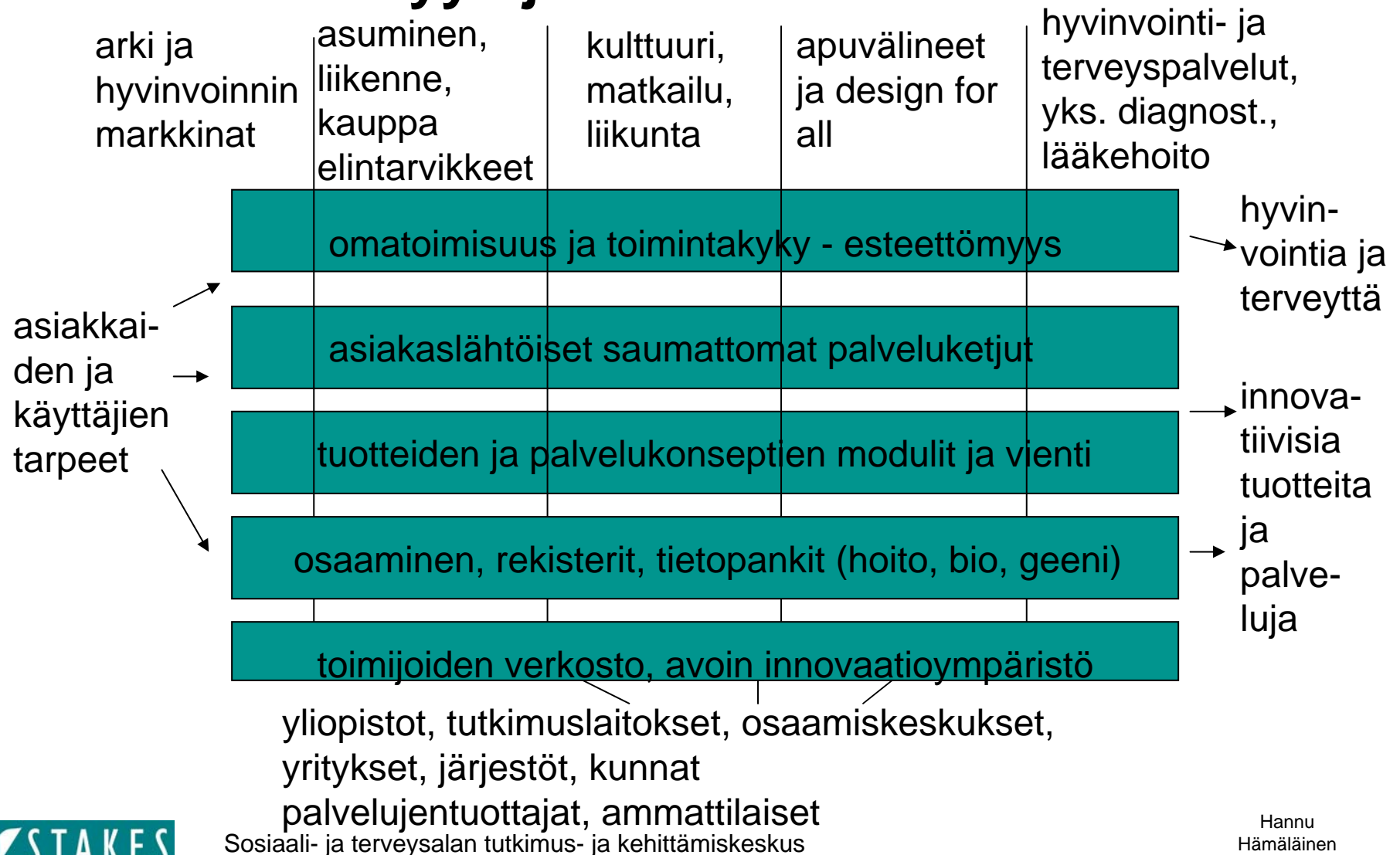
3. Kansallisen innovaatioympäristön vastauksia haasteisiin

Sosiaali- ja terveysalan innovaatio toiminnan ympäristö – toimijakenttä moninaistuu

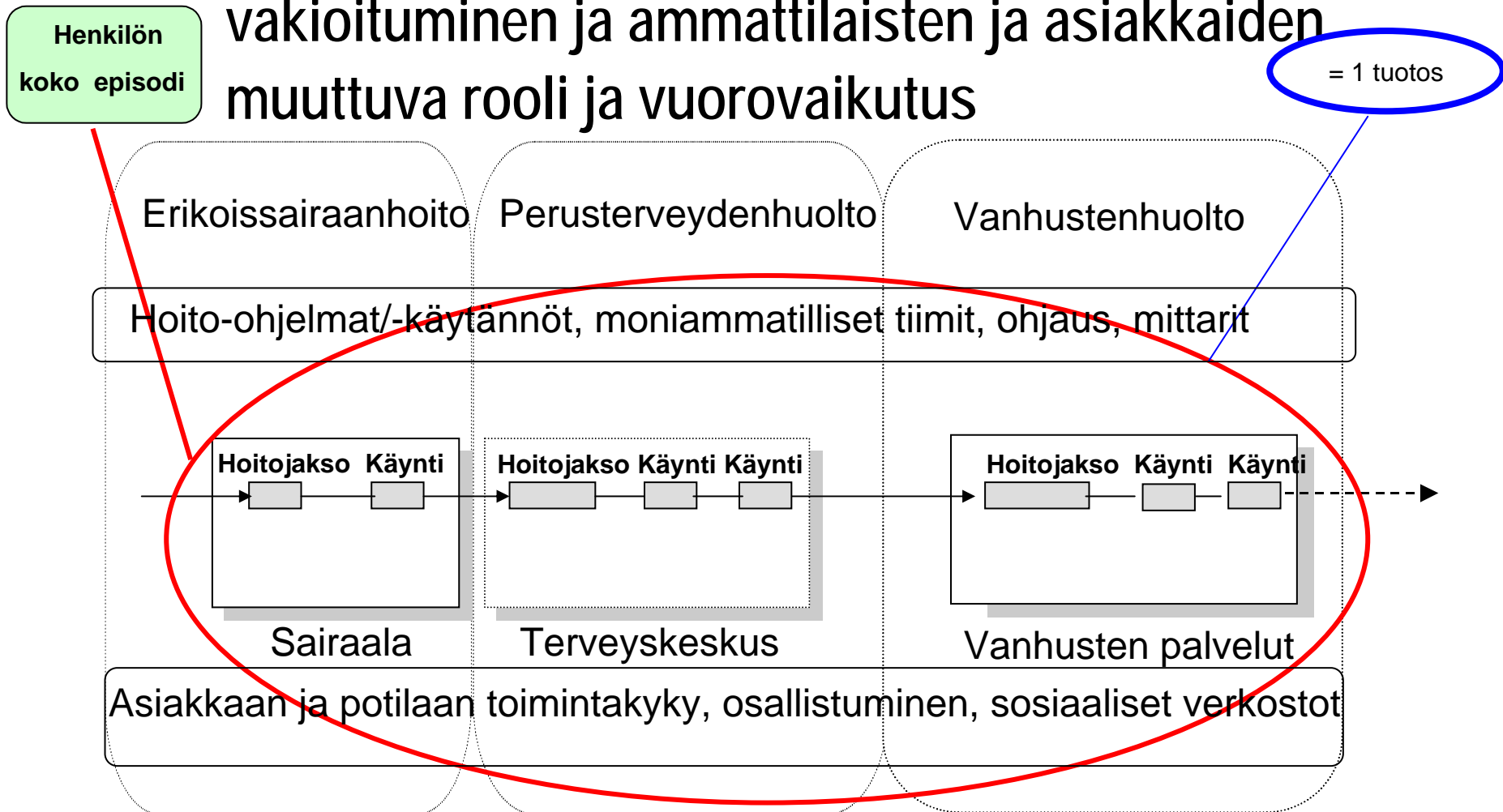

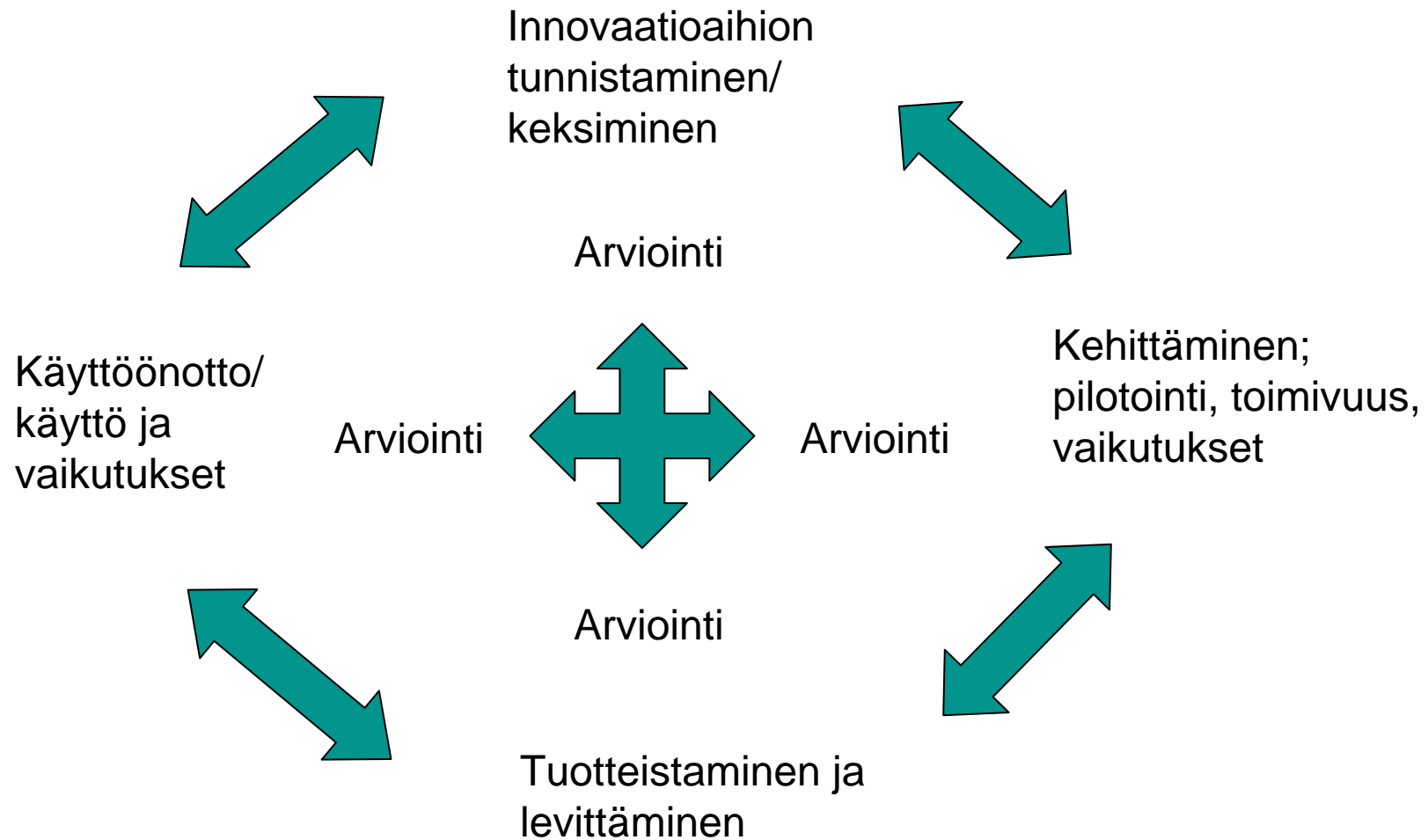
4. Sosiaaliset innovaatiot ja asiakaslähtöisyys

Case 1: Aktiivinen ikääntyminen - asiakaslähtöisyys ja horisontaaliset ratkaisut

Case 2: Hoito- ja palveluprosessien vakioituminen ja ammattilaisten ja asiakkaiden muuttuva rooli ja vuorovaikutus

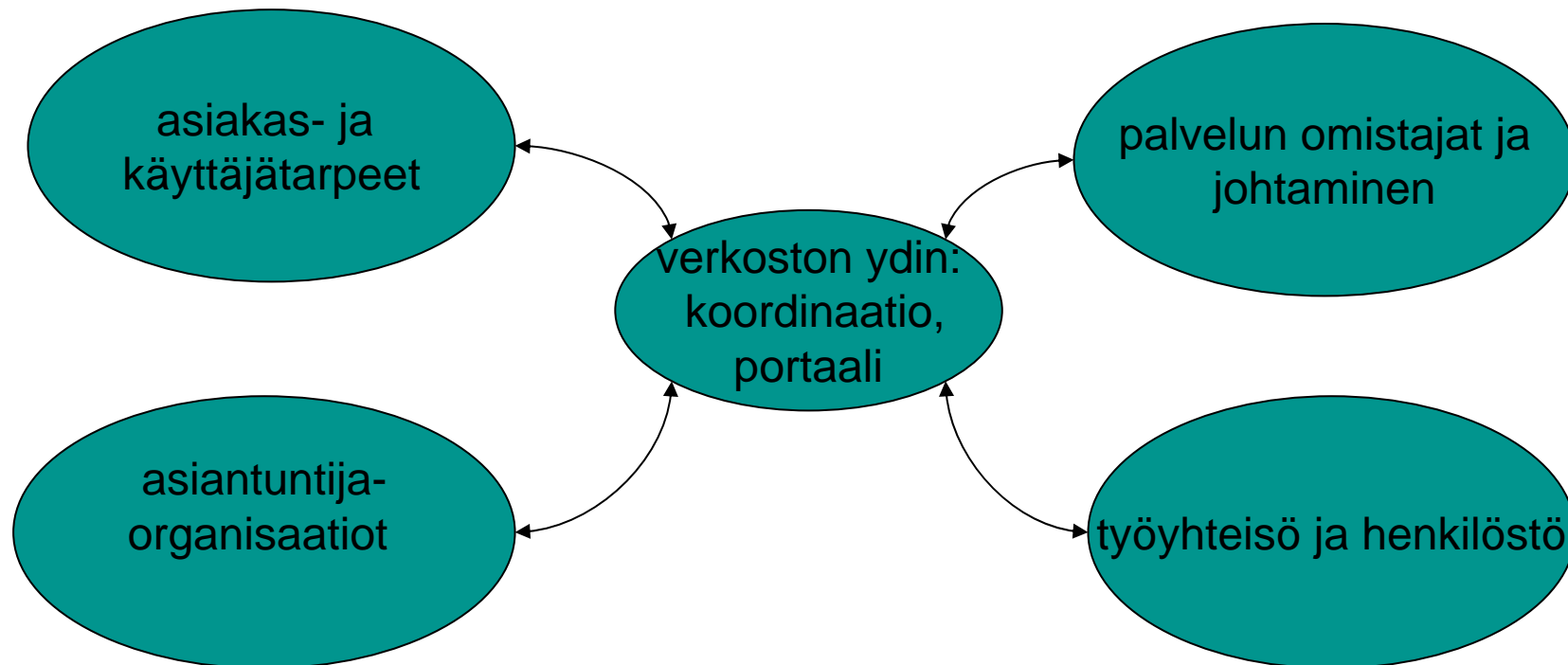

Kuvio 1. Epälineaarinen innovaatioprosessi

Avoin innovaatioiden osaamisverkosto-asiakaslähtöisyyden vuoropuhelu

lähde: mukaellen triple helix ja mitchell livinglab

Avoin vai suljettu innovaatioympäristö?

Omasta suljetusta järjestelmästä avoimeen verkostomaiseen toimintakulttuuriin.

MIKSI?

Osaaminen, resurssit, innovatiivisuus, rakentaa omille vahvuuksille, ovat kriittisiä tekijöitä.

Suljetun ja avoimen innovaatiojärjestelmän piirteitä

Lähde: mukaellen Chesbrough

SULJETTU

- osaaminen itsellä
- hyöty itselle: ideasta tuotteeseen itse
- keksit itse, hyödyt itse
- itsellä parhaat innovaatiot - voittaja
- ensin markkinoilla - voittaja
- tuotannollisten oikeuksien suojele, jottei toiset vie ideoita

AVOIN

- osaamista myös muualla organisaatiossa ja sen ulkopuolella
- ulkopuolinen tuotekehitys tuo lisäarvoa myös omaan tuotekehitykseen
- ei tarvitse keksiä itse hyötyäkseen keksinnöistä
- oman liiketoimintamallin ja organisaation asemointi
- sisäisten ja ulkoisten ideoiden hyödyntäjät ovat voittajia
- osataan hyödyntää patenteja ja oikeuksia paremmin

Innovaatioiden itsearviointimallin työkirjat – Juha Koivisto ja Hannu Hämäläinen

Työkirja 1: Kehittämisen logiikka

Työkirja 2: Kokeilu ja arviointi

Työkirja 3: Tuotteistaminen ja levittäminen

Työkirja 4: Käyttöönoton tukeminen

Työkirja 5: Innovaatiotoimintaa hidastavat ja vauhdittavat tekijät

Työkirja 6: Toimivuus, vaikuttavuus ja levinneisyys

Kuka on asiakas?

- lead users (von Hippel)
- expert users
- user driven
- tuunaus
- kuka on asiakas: kunta, ammattilainen, palvelunkäyttäjä?
- .....
- osaavatko asiakkaat ja tarvitsevatko he tukea asiakkuudessa?

Väestölähtöisyys ja universaalit palvelut vs. asiakaslähtöisyys ja räätälöidyt palvelut

- väestön tarpeet vs. yksilölliset tarpeet
- sosiaali- ja terveydenhuollon universaalit palvelut vs. yksilöllinen hoito, palvelu, ratkaisu
- design for all ja sovelletut ratkaisut
- yleiset tuotteet vs. räätälöidyt
- legitimizeetti
- läpinäkyvyys

Asiakaslähtöisyyden mahdollisuus - avoimuus?

- palveluiden saatavuus
- palveluiden valinta
- palveluketjut ja prosessit
- osallistuminen/osallisuus
- itsemääräämisoikeus
- asiakaspalaute, valitukset, virheet
- laatu, vaikuttavuus
- koko palveluprosessin läpinäkyvyys

Miten eteenpäin?

- kehittämisestä hyväksi arvioitujen ratkaisujen käyttöönottoon
- tukirakenteet käyttöönotolle - insentiivit
- riskirahastot ja riskinotto – innovatiiviset hankkeet ja innovatiiviset hankinnat
- toiminnan kehittäminen on investointi
- otetaan innovatiivisuuden ja luovuuden voimavarat käyttöön
- asiakaslähtöisyys, tarvelähtöisyys

Onnellinen loppu?

- epäjatkuvuuden aika edessä, murros, kriisi, lama?
- sosiaalipolitiikka palaa keskusteluun
- globaalin sosiaalipolitiikka voimistuu
- keskittäminen vai hajauttaminen
- poliittinen vai asiantuntijaohjaus
- valtion ja politiikan rooli kasvaa
- asiakaslähtöisyys etenee
- hyvinvointi- ja terveysnäkökohdat läpäisevät
- palvelujen tarjonta ja järjestämisvastuu laajenee yli rajojen ja pluralisoituu
- avoin innovaatiojärjestelmä laajenee

Kiitoksia ja lisätietoa mm.

<http://innovaatio.stakes.fi/>

hannu.hamalainen@stakes.fi